

СТРАТЕГІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ

А. Гриценко, центр зовнішньополітичних досліджень НІСД

Адміністрація південнокорейського президента Юн Сок Йоля 8 червня 2023 р. представила нову Стратегію національної безпеки (*National Security Strategy: Global Pivotal State for Freedom, Peace, and Prosperity*)¹, у якій сформульовано основні завдання, цілі зовнішньої політики Республіки Корея, а також виокремлено ключові загрози для країни.

Висновки

1. Адміністрація Юн Сок Йоля прагне підвищення геополітичного статусу Республіки Корея (далі – РК) та розширення зовнішньополітичних горизонтів за межу регіону Східної Азії. Щодо цієї держави, яка претендує на роль одного з глобальних центрів сили та впливу, застосовують термін *global pivotal state* (глобальна стрижнева держава або ключова глобальна держава).

2. РК у коротко- та середньостроковій перспективі планує активно зміцнювати обороноздатність. Основне завдання – частково вирівняти асиметрію двостороннього альянсу із США та створити незалежну, потужну армію, модернізувати оборонні ресурси (*independent defense capabilities*).

3. Південна Корея має намір поглиблювати та функціонально розширювати військовий союз із США, який буде фундаментом зовнішньої та оборонної політики консерваторів у найближчому майбутньому. Оголошено про «розширення географічних кордонів до глобального масштабу» для реалізації «глобального всеосяжного стратегічного альянсу». Двосторонні відносини із США будуть розвиватися відповідно до положень Вашингтонської декларації, підписаної президентами РК та США у квітні 2023 р. під час візиту Юн Сок Йоля до Вашингтона.

4. Важливого значення набуває розвиток відносин з Японією та подальший розвиток тристороннього союзу США – РК – Японія. Констатується прогрес у нормалізації двосторонніх відносин з Японією. Ця країна визначається важливою регіональною союзницею, з нею Сеул поділяє спільні ліберально-демократичні цінності.

¹ Див.: URL: https://overseas.mofa.go.kr/eng/brd/m_25772/view.do?seq=16&page=1

5. КНДР визнається ключовою загрозою національній безпеці. Консервативна адміністрація Юн Сок Йоля готова докладати зусиль для пошуку виходу з глухого кута міжкорейських відносин. Фінальною метою проголошено реінтеграцію Півночі та встановлення демократичного режиму на Корейському півострові.

6. Сеул готовий до пошуку нового формату переговорів щодо ядерної загрози з боку КНДР, причому позиція Китаю та РФ не влаштовує південнокорейську консервативну еліту.

7. Ключовою є ініціатива південнокорейського президента, запропонована минулого року, згідно з якою Південь готовий надавати економічну допомогу Півночі в обмін на скорочення або відмову від ядерного потенціалу. Проте Кім Йо Чжон, заступниця директора відділу пропаганди та агітації Центрального комітету Трудової партії Кореї, рідна сестра лідера КНДР Кім Чен Ина, цю ініціативу розкритикувала та відкинула.

8. У представленій Стратегії національної безпеки (далі – Стратегія) відсутня будь-яка згадка про «мирне вирішення ядерної проблеми» через діалог Півночі та Півдня, США та КНДР, так само як і положення про «декларацію про закінчення Корейської війни» та «мирну угоду», які були основними етапами «дорожньої карти» денуклеаризації, запропонованої адміністрацією Мун Чже Ина, попереднього президента РК.

У Стратегії національної безпеки (*National Security Strategy: Global Pivotal State for Freedom, Peace, and Prosperity*), яку в Республіці Корея представили на початку червня 2023 р., були визначені:

– **основні цілі:** захист національного суверенітету й території; підвищення безпеки громадян; встановлення миру на Корейському півострові та підготовка до майбутнього об'єднання Півночі та Півдня; формування основи для процвітання Східної Азії та підвищення ролі Республіки Корея у світі;

– **основні загрози:** КНДР та північнокорейська ракетно-ядерна програма; китайсько-американське суперництво; криза ланцюжків постачань; нові загрози безпеці (у сфері охорони здоров'я, кібербезпеки, клімату). Китай, отже, не розглядається як загроза.

Відносини із США

У квітні 2023 р. глави США та Республіки Корея Джо Байден та Юн Сок Йоль підписали Вашингтонську декларацію про поглиблення співпраці у сфері безпеки. Згідно із домовленостями Вашингтон і Сеул створять новий дорадчий орган – Консультативну групу з ядерних питань (*NCG*), яка за своїм функціоналом (обмін інформацією, спільне планування та стримування, нівелювання загроз з боку Північної Кореї) подібна до Групи ядерного планування НАТО. Діяльність *NCG* передбачає регулярні двосторонні консультації з питань ядерного та

стратегічного планування. Сторони вирішили зосередитися на питаннях, що стосуються розширення рамок спільних військових навчань, відпрацювання особливостей застосування ядерної зброї, подальшого розвитку інтеграції озброєнь Південної Кореї до системи стратегічного планування США.

США та РК домовилися, що американські підводні човни, зокрема ядерні ракетноносці, уперше за останні 40 років швартуватимуться в доках Південної Кореї. Проте США не планують розміщувати свої ядерні боєголовки на півострові. Сеул братиме участь у плануванні та консультаціях щодо будь-якого можливого застосування ядерного озброєння на Корейському півострові.

Сеул зобов'язується не розробляти ядерної зброї, тобто РК підтвердила відданість Договору про нерозповсюдження ядерної зброї та американсько-південнокорейській Угоді про співпрацю у сфері мирного використання атомної енергії. Вашингтон, зі свого боку, підтвердив готовність захищати Південну Корею, тобто надав ядерні гарантії, аналогічні до тих, які в 70-ті роки отримала Японія в обмін на «три неядерні принципи». У США попередили, що будь-яка атака з боку КНДР з використанням ядерної зброї призведе до швидкого і нищівного ядерного удару, який покладе край режиму Північної Кореї. Сторони також прагнуть поновити переговорний процес із КНДР без попередніх умов, щоб забезпечити повну денуклеаризацію Корейського півострова.

Відповідно до Вашингтонської декларації Міністерство оборони США анонсувало розгортання атомного підводного ракетноносця типу «Огайо» в Південній Кореї. Субмарина несе на борту до 20 балістичних ракет із дальністю польоту 7000 км.

Відносини з Японією

Юн Сок Йоль інформував про намір налагодити відносини з Японією ще під час передвиборчої кампанії. Така позиція цілком відповідає загальній лінії консерваторів щодо цієї держави. Перший за 12 років візит південнокорейського президента до Токіо (після поїздки Лі Мен Бака в грудні 2011 р). відбувся 16 березня 2023 р. Юн Сок Йоль провів переговори з японським прем'єр-міністром Фуміо Кісідою.

За результатами переговорів сторони оголосили про нормалізацію двосторонніх відносин у всіх сферах, а візит президента РК визнано важливим першим кроком до «відлиги» між двома країнами. Фуміо Кісіда підтвердив, що Токіо дотримуватиметься лінії попередніх урядів щодо відносин з Південною Кореєю, а саме положень спільної декларації 1998 р., у якій міститься заклик до подолання наслідків минулого та побудови нових відносин.

Міністерство зовнішньої торгівлі, промисловості та ресурсів Республіки Корея сповістило про досягнення з японською стороною домовленості про зняття уведених 2019 р. обмежень на експорт до Південної Кореї деяких матеріалів, які використовуються під час виробництва напівпровідників. Сеул, зі свого боку,

відкликає скаргу до СОТ, подану у відповідь на введені Японією обмеження. У червні кабінет міністрів Японії ухвалив рішення про повернення Південної Кореї до японського «білого списку» країн, що передбачає спрощений порядок контролю над експортом. Причиною торговельної війни між країнами стало питання про компенсації корейським робітникам, які були примушені до праці в часи Другої світової війни.

Відновлюється робота *GSOMIA* (Угоди про обмін військовою інформацією). Цей документ був підписаний 2016 р. після переговорів, які тривали шість років. Необхідність укладання такого договору зумовлена екзистенційною загрозою, яку несе ракетно-ядерна програма КНДР. *GSOMIA* дозволяє двом країнам обмінюватися розвідувальними даними про ракети Північної Кореї, включно з будь-якою інформацією, пов'язаною з обороною. Це дає змогу, наприклад, надавати радіолокаційні дані про північнокорейські балістичні ракети, отримані з південнокорейських літаків-розвідників, а також отримувати інформацію від північнокорейських біженців. Японія, зокрема, зобов'язується надавати Південній Кореї розвідувальні дані про північнокорейські підводні човни, отримані японськими протичовновими розвідувальними літаками, а також дані від своїх супутників-шпигунів у рамках підготовки до наступних ракетних пусків КНДР. У 2019 р. дія цієї Угоди була припинена через вищезазначену торговельну війну та загальне погіршення двосторонніх відносин. Відновлення *GSOMIA*, ймовірно, поширюватиметься не лише на КНДР, а й на Китай і, можливо, РФ.

Відлига настала й для бізнесу – найбільша бізнес-федерація Японії «*Keidanren*» оголосила про створення спільно з Федерацією корейської промисловості партнерських фондів, спрямованих на розбудову «орієнтованих на майбутнє» відносин.

Подальші кроки щодо покращення відносин, як заявив прем'єр-міністр Кісіда, оголошуватимуться «один за одним». Японський високопосадовець 7 травня цього року відвідав Південну Корею з візитом у відповідь. Під час спільного з високопоставленим гостем виступу в Сеулі Юн Сок Йоль сказав, що країни «на правильному шляху» щодо відновлення звички до дипломатичних візитів, додавши, що обидві сторони прагнуть щільної співпраці на основі «дружби та довіри».

Проте розвиток двосторонніх відносин між країнами ускладнюється невирішеними проблемами, котрі виникли на ґрунті різного ставлення до подій Другої світової війни, а також територіальним спором за острови Ліанкур, або Токто / Такесіма. У Стратегії відсутня теза про намір «жорстко реагувати на спотворення історії та неправомірні вимоги щодо Токто», як це було в попередніх редакціях документа.

Президентіві РК якимось чином доведеться дійти згоди з опозицією та громадською думкою. Опозиція, що складається переважно з націоналістів, різко критикує політику Юн Сок Йоля щодо Японії, називаючи нормалізацію відносин із

Токіо «однією з найстрашніших дипломатичних катастроф в історії». Соцопитування засвідчили, що майже 56 % опитаних вважають «принизливим» рішення президента щодо врегулювання питання про компенсації корейським робітникам часів Другої світової війни. Результати соцопитувань свідчать про тенденції до зниження рівня підтримки Юн Сок Йоля. Наразі політику глави держави підтримують 36,8 % респондентів, 60,4 % опитаних негативно оцінюють його роботу на посаді.

Своєю чергою, Фуміо Кісида має зважати на критику з боку правого флангу Ліберально-демократичної партії та інших консерваторів. Праворадикальна газета «*Sankei Shimbun*» розкритикувала позитивну реакцію японського уряду на план Юн Сок Йоля щодо компенсацій та «пособництва» Південній Кореї за «спотворення та засудження історичних фактів».

Також, зважаючи на зростання стратегічних амбіцій Південної Кореї, не виключена конкуренція з Японією за регіональний вплив.

Політика щодо КНДР

Політика щодо КНДР реалізовуватиметься відповідно до основоположних принципів, оприлюднених адміністрацією Юн Сок Йоля у листопаді 2022 р. Концепція «Без'ядерного, мирного та процвітаючого Корейського півострова» складається з трьох цілей, трьох базових принципів та п'яти ключових завдань.

Цілі:

- вирішення ядерної проблеми Північної Кореї у спосіб реалізації «сміливої ініціативи» (*Audacious Initiative*)², що передбачає налагодження міжкорейських відносин та надання Пхеньяну економічної допомоги в обмін на відмову від ядерної зброї;
- побудова заснованих на принципах прагматизму міжкорейських відносин;
- створення спільно з міжнародним співтовариством основи для мирного об'єднання.

Концепція *3D*, спрямована на повернення КНДР за стіл переговорів щодо денуклеаризації, має на меті: протидіяти ракетно-ядерній загрозі Пхеньяна за рахунок міцного союзу Південної Кореї та США (стримування); перешкоджати розвитку ядерної програми Півночі завдяки санкціям і тиску (відображення); сприяти прогресу за допомогою діалогу та дипломатії.

У разі поновлення переговорного процесу передбачено поетапний підхід – перехід від «фактичної» до «повної» денуклеаризації в обмін на відповідні паралельні політичні, економічні та військові заходи.

Принципи:

- неприпустимість озброєних провокацій;
- розвиток взаємовигідних відносин;

² Див.: URL: https://www.mofa.go.kr/eng/wpge/m_25501/contents.do

– мирне об'єднання.

Підкреслюється відсутність у Сеула ворожих намірів щодо Пхеньяна та прагнення змінити статус-кво на півострові силовими методами, а також планів поглинання Півночі Півднем. Також ідеться про необхідність створення спільної структури, що даватиме змогу врегулювати всі питання шляхом діалогу та взаємовигідної основи («гнучка взаємність»).

Ключові завдання:

– поліпшення умов життя населення (визначено як першочерговий пріоритет) завдяки закупівлі продовольства, добрив, медикаментів та гуманітарних товарів за рахунок коштів, отриманих від експорту мінеральної сировини та ресурсів, що перебувають під санкціями (програма обміну ресурсів на продовольство – *R-FEP*);

– створення у разі розроблення «дорожньої карти» денуклеаризації «спільного міжкорейського комітету з економічного розвитку», який сприятиме реалізації проектів підтримки електроенергетичної та розподільчої інфраструктури, модернізації морських та авіаційних портів, надаватиме технологічне сприяння індустрії сільського господарства, опікуватиметься модернізацією медичної інфраструктури, міжнародних інвестицій та отриманням фінансової допомоги;

– зниження військової напруженості за рахунок сприяння нормалізації відносин, побудова довіри між військовими, забезпечення контролю над військовими;

– забезпечення прогресу в питанні прав людини в Північній Кореї та активні заходи щодо підтримки уразливих верств населення, розроблення планів активної підтримки на випадок виникнення стихійних лих, боротьби з інфекційними та іншими захворюваннями. Для цього найближчим часом на державно-приватних засадах буде створено Фонд з прав людини у КНДР та Консультативну раду із захисту прав людини у Північній Кореї;

– ефективна робота з членами розділених сімей та їхніми нащадками, а також зняття заборони на доступ до матеріалів ЗМІ КНДР.

Одночасно Сеул зміцнюватиме потенціал для протидії ядерним і ракетним загрозам з боку КНДР. Конкретні заходи передбачають забезпечення можливостей для корейської тривісної системи запобіжного удару *Kill Chain*, корейської протиповітряної та протиракетної оборони та корейської системи масової відплати, а також створення стратегічного командного центру і посилення можливостей розвідки та спостереження.

Інші завдання

З *Китаєм* планується зберегти стабільні відносини на основі взаємоповаги. При цьому наголошується на необхідності перманентної комунікації для

роз'яснення південнокорейських національних інтересів, зокрема йдеться про важливість розміщення систем ПРО *THAAD* на території Південної Кореї.

Планується розширити співпрацю зі стратегічними партнерами, якими визначаються *Австралія, Індія та Канада*.

Інші пріоритети – це *Африка та Близький Схід, Європа та ЄС, Центральна Азія, Центральна та Південна Америка*.

Сеул готовий зберігати стабільні відносини з *РФ*, незважаючи на засудження російського воєнного вторгнення в Україну. Південна Корея підтримує санкційний тиск на *РФ*, надає гуманітарну допомогу Україні, засуджує дії *РФ*, оскільки позиціонує себе як поборницю ліберально-демократичних цінностей. Одночасно Сеул «продовжить спілкування з основних питань, які потребують співпраці, працюючи над мінімізацією збитків південнокорейській економіці та компаніям, які працюють у Росії, через санкції».

Загалом політика, викладена в новій Стратегії, відповідає прагматизму – ключовому принципу зовнішньої політики, якого Сеул планує додержувати згідно з документом.